

Зарубіжні авторські зібрання

Говард
Філіпс

Навчальний курс

Жах
у музеї

Харків
«ФОЛІО»
2022

ВІКНО В МАНСАРДІ

(у співавторстві з Огюстом Дерлетом)

I

Вступаючи у володіння обійстям свого кузена Вілбера менш ніж через місяць після його передчасної смерті, я мав недобрі передчуття — надто не до душі було мені місце розташування цього будинку: глуха гірська улоговина неподалік від Ейлсбері-Пайку. Водночас я вважав справедливим те, що маєток мого улюбленого двоюрідного брата дістався саме мені. Будинок, про який піде мова, свого часу збудував старий Вортон. Онук цього фермера, невдоволений злиденним існуванням на виснаженій і безплідній землі, переїхав до приморського міста Кінгстон, після чого оселя довгі роки стояла пустою, поки мій кузен не скористався своїм правом її придбати. Як справжній Ейклі, він зробив це без якоїсь користі, піддаючись першому бажанню.

Впродовж багатьох років Вілбер вивчав археологію і антропологію. Закінчивши Міскатонікський університет в Аркгемі, поїхав до Азії, де провів три роки, побувавши в Монголії, на Тибеті та в провінції Синь-цзян, а наступні три роки порівну поділив між Латинською Америкою та південно-західною частиною Сполучених Штатів. Отримавши запрошення посісти місце професора Міскатонікського університету, повернувся на батьківщину, але від посади несподівано відмовився. Замість того купив маєток старого Вортона та став переробляти його на свій лад. Передусім прибрав усі прибудови, залишивши лише одну,

а потім узявся за центральну будівлю та надав їй ще химернішого вигляду, ніж той, який вона мала впродовж двохсот літ свого існування. Зізнаюся, що я навіть не здогадувався про те, наскільки радикальні зміни відбулися в маєтку, доки сам не став його власником.

Тільки тоді дізнався, що Вілбер залишив неторканою лише половину будинку, докорінно переробивши фасад та одне крило і спорудивши мансарду над південною частиною першого поверху. Колись це була невисока будівля, лише один поверх і з великим горіщем, де за звичаєм, поширеним у Новій Англії, зберігали всілякий сільськогосподарський реманент. Ту частину споруди, яка була складена з колод, Вілбер значною мірою зберіг, що свідчило про його повагу до справи рук наших предків у цій країні, адже до того моменту, коли він завершив свої поневіряння й осів у рідних краях, сім'я Ейклі прожила в Америці мало не два століття. Якщо мені не зраджує пам'ять, це був 1921 рік. За три роки кузена не стало, і 16 квітня 1924-го я, згідно з його заповітом, вступив у володіння садибою.

Залишившись практично таким, яким був і при братові, будинок зовсім не вписувався в новоанглійський пейзаж. Лише кам'яний фундамент, підставка з колод і чотирікутний цегляний комин печі давали певне уявлення про його первісний вигляд, в іншому ж усе було перероблене настільки, що оселя здавалася витвором цілого ряду поколінь. Значна частина новацій, вочевидь, була спрямована на те, щоб забезпечити власнику максимум вигод, але була серед них одна, що неабияк мене дивувала ще за життя кузена, котрий нічого не хотів пояснювати. Маю на увазі велике кругле віконце, вирубане в південній стіні мансарди, і навіть не стільки саме вікно, скільки достатньо дивне непрозоре скло, вставлене в нього. Зі слів Вілбера я зрозумів, що цю шибку, виріб глибокої давнини, він придбав під час

своїх мандрів Азією. Якось брат обмовився про нього як про «скло з Ленга», іншого разу зауважив, що воно «ймовірно, Гіадеського походження», втім, і те, й інше було для мене китайською грамотою, та, правду кажучи, в мене не було настільки потужної цікавості до мандрівок кузена, аби вдаватися до розпитувань.

Але дуже скоро я пошкодував про свою байдужість, бо в перші ж дні після переїзду до будинку Вілбера виявив, що життя мого кузена протікало не в головних кімнатах на першому поверсі, як природно було очікувати, виходячи з їхнього максимально зручного інтер'єру, а в мансарді з вікном на південь. Саме там тримав кузен свою колекцію курільних чубуків, свої улюблені книжки, платівки та найзручніші меблі; там був його робочий кабінет і саме там зберігалися рукописи, пов'язані з темою його досліджень, обірваних раптовою недугою і в ту мить, коли працював у книгосховищі бібліотеки Міскатонікського університету. Тепер настала моя черга переробляти все на свій лад. Насамперед необхідно було поновити нормальний уклад життя в обійсті та почати з облаштування першого поверху. Тим більше, що мансарда одразу ж вселила мені неприємні відчуття, які важко пояснити. Почасти це було викликано тим, що все в цій кімнаті занадто яскраво нагадувало мені про покійного брата, котрому вже ніколи не судилося в ній мешкати; а частково тим, що від неї віяло чимось холодним і нетутешнім. Наче якась фізична сила відштовхувала мене від неї, хоча, звісно, цією силою було не що інше, як моє власне ставлення до помешкання, якого я просто не розумів, як ніколи не розумів і свого кузена Вілбера.

Реалізація запланованих змін виявилася далеко не такою простою справою, як мені спершу здавалося: дуже скоро я переконався в тому, що «лігво» мого кузена поширює свою атмосферу на весь будинок. Існує повір'я, ніби будин-

ки неминуче набувають деяких рис характеру своїх власників. Якщо це старе житло свого часу мало на собі відбиток тих чи інших родинних рис Вортонів, котрі прожили в ньому довгі роки, то мій кузен, переробивши його на свій лад, доценту стер цей відбиток, тож і досі тут усе вказувало саме на присутність Вілбера Ейклі. Не те, щоб це постійно тиснуло на мене, та іноді мені ставало незатишно від відчуття, ніби я перебуваю в будинку не сам, ніби хтось чи щось пильно стежить за кожним моїм кроком.

Причиною цього могло слугувати те, що будинок був розташований у глухий і безлюдній місцині, проте з кожним днем у мене зростало відчуття, що улюблена кімната кузена є чимось живим і чекає на його повернення, наче домашня тваринка, що терпляче виглядає свого господаря, не відаючи про його смерть. Ймовірно, через це нав'язливе враження я приділяв цій кімнаті набагато більше уваги, ніж вона того заслуговувала. Виніс із неї деякі предмети, в тому числі дуже зручне крісло-шезлонг, однак одразу ж був вимушений повернути все на місце. Зробити це мене спонукав ряд вельми дивних і суперечливих відчуттів: приміром, я раптом збагнув, що крісло, яке спершу здавалося мені таким зручним, розраховане на людину зовсім іншої, ніж у мене, комплекції; або що освітлення на першому поверсі будинку гірше, ніж нагорі, через що мені довелося повернути в мансарду взяті мною звідти книжки.

Словом, факт залишався фактом: за своїм характером мансарда певним чином відрізнялася від іншої частини будівлі, і якби не вона, то це був би цілком пересічний будинок. Приміщення першого поверху мали всі необхідні зручності, але я не бачив ознак того, щоб ними часто користувалися, якщо не брати до уваги кухні. І навпаки: мансарда, також доволі затишна, була такою в якомусь іншому сенсі. У мене склалося враження, що це приміщення, розра-

ховане на одну людину з цілком певними смаками та звичками, використовували не одна, а багато інших і до того ж дуже різних людей, кожен із яких залишив у її стінах гейби частинку своєї особистості. Але ж я чудово знав, що брат вів життя відлюдника: якщо не брати до уваги поїздки до Міскатонікського університету в Аркгемі та Вайденерівської бібліотеки в Бостоні, взагалі нікуди не виїжджав і нікого не приймав у себе. Навіть у тих рідкісних випадках, коли до нього зазірав я, а мені іноді доводилося бувати в цих краях у своїх справах, він, здавалося, з нетерпінням чекав, щоб я якомога швидше забрався геть, хоча і завжди тримався люб'язно, та й я, щиро кажучи, не затримувався у нього довше чверті години.

Зізнаюся, що пануюча в мансарді атмосфера значно охолодила мій запал до змін. У приміщеннях першого поверху було все необхідне для нормального існування, тому мені не складно було викинути з голови кімнату кузена, а заодно й ті зміни, які мав намір у ній зробити. Крім цього, я, як і раніше, часто й подовгу бував відсутнім, тож поспішати з перебудовою будинку не було великої потреби. Заповіт кузена затвердили, я вступив у володіння маєтком, мої права на нього ніхто не оскаржував.

Життя прошкувало своєю чергою, і я вже майже забув про свої нереалізовані плани щодо мансарди, коли ряд дрібних, на перший погляд, незначних пригод, знову викликали в мені колишній неспокій. Якщо я не помиляюся, перша з цих подій сталася приблизно через місяць після того, як я вступив у володіння будинком, і була настільки тривіальною, що впродовж кількох тижнів мені навіть на гадку не спадало пов'язати її з подальшими подіями. Якось увечері, коли я сидів і читав біля коминка у вітальні на першому поверсі, мені здалося, ніби хтось шкребеться у двері. Я вирішив, що це кішка або якась інша домашня тваринка

проситься досередини, а тому підвівся й пройшовся навколо будинку, перевірівши передні та задні двері, а заодно і крихітні бічні дверцята, що залишилися від старої частини будівлі. Однак мені не вдалося виявити ні кішки, ані її слідів. Тварина немов розчинилося у темряві. Я кілька разів кликав її, але не почув у відповідь жодного звуку. Та щойно я повернувся на своє місце біля коминка, звук повторився. Скільки б я не вставав і не виходив, так нікого й не побачив, хоча описане повторилося шість разів. Зрештою, я так розлютився, що якби мені трапилася тоді ця кішка, не замислюючись, пристрелив би її на місці.

Подія сама по собі незначна, я вирішив, що це таки була кішка, яка знала мого кузена, але не знала мене, тому при моїй появі лякалася й утікала. Однак не минуло й тижня, як повторилося приблизно те ж, тільки з однією істотною відмінністю. Цього разу замість звуку, який могла б видавати кішка, що шкребеться у двері, я почув характерний шурхіт, на мене повіяло неприємним холодом, ніби щось на кшталт змії чи, скажімо, хобота слона мацало по віконних і дверних шибках. Іншого разу повторилося все те ж, що й перед тим: я чув, але не бачив, шукав і не знаходив; хіба лише дивні, невідомого походження звуку. Що це було: кішка, змія чи щось іще?

Таких випадків, коли я чув звуки, причиною яких могли стати кішка або змія, було багато, однак поряд із ними відбувалося й інше. До прикладу, мені чувся цокіт копит, чи тупотіння якоїсь великої рогатої худоби, іноді щебетання птахів, що добували дзьобами в шибки, шелестіння чогось великого та непостійного, або хлюпання та прицмокування. Як я мав усе це розуміти? Не міг же вважати, що це звичайні слухові галюцинації хоча б тому, що звуки лунали за будь-якої погоди та часу доби. З іншого боку, якби вони справді йшли від якоїсь тварини, то я б неодмінно побачив

її ще до того, як вона зникла в лісових хащах, що вкривали довколишні пагорби (раніше тут були оброблені поля, але нове покоління кленів, беріз і ясенів повернуло дикій природі так і не відібрані у неї володіння). Можливо, що цей загадковий цикл подій так ніколи б і не урвався, якби одного вечора я не спромігся відчинити двері на сходи, що ведуть до мансарди, аби провітрити приміщення; саме тоді, вчергове почувши, як шкребеться кішка, я второпав, що звук долинає не від дверей, а від вікна в мансарді. Як навіжений, метнувся я нагору сходами, не встигнувши навіть подумати про більш ніж дивну поведінку цієї тварюки, що зуміла якимось чином видертися гладкою стіною на другий поверх будинку і тепер вимагала, щоб її впустили через кругле віконце — єдиний зовнішній вхід до мансарди. Позаяк вікно не відчинялося ні цілком, ні хоча б частково, я зовсім нічого не розгледів, хоча виразно чув, як хтось шкребеться по інший бік матового скла. Я побіг униз, схопив електричний ліхтарик і, вибігши в пільму спекотної літньої ночі, освітив фронтон будинку. Але до цього часу все стихло, і я не побачив нічого, крім глухої стіни, та сліпого вікна, з тією лише різницею, що зовні вікно виглядало непроникно чорним, тоді як зсередини поверхня скла мала тьмяно-білястий відтінок. Я міг залишатися в невіданні до кінця своїх днів (і нерідко мені здається, що так воно було б краще), але, на жаль, доля вирішила інакше.

Приблизно в ті ж дні я отримав у дарунок від тітоньки породистого kota на ім'я Крихітка Сем, з яким бавився за два роки до описаних подій, коли той був іще кошеням. Тітоньку давно турбував мій відлюдькуватий спосіб життя, і, не витримавши, вона відправила мені для компанії одного зі своїх котів. Крихітка Сем рішуче спростовував своє прізвисько. Тепер його краще було б назвати Велетнем Семом, бо з того часу, як я бачив його востаннє, він добряче

ЗМІСТ

Вікно в мансарді (у співавторстві з Огюстом Дерлетом)	3
Жах у музеї	25
Жахи на цвинтарі (у співавторстві з Гейзелом Гілдом)	66
Жахливий випадок у Мартінз-біч (у співавторстві зі Сонею Гафт Грін)	86
Ілюстрація в старій книжці	95
Кам'яний господар (у співавторстві з Гейзелом Гілдом)	108
Книжка	130
Курган (у співавторстві зі Зелаєю Бішоп)	134
Прокляття Їга (у співавторстві зі Зелаєю Бішоп)	218
Прокляття міста Сарнат (у співавторстві зі Сонею Гафт Грін)	241
Таємниця середнього перегону	249
Тінь у мансарді (у співавторстві з Огюстом Дерлетом)	275
Храм (рукопис, знайдений на березі Юкатану)	302
Щоденник Алонсо Тайпера (у співавторстві з Вільямом Ламлі)	318